Liikenne- ja viestintävaliokunta

Lausuntopyyntö 17.7.2017

Valtioneuvoston jatkokirje digitaalisia sisämarkkinoita koskevaan strategiaan EJ 21/2017 vp

Liikenne- ja viestintävaliokunta pyytää Viestintävirastolta asiantuntijalausuntoa valtioneuvoston jatkokirjeestä EJ 21/2017 vp, joka on annettu komission väliarvioinnista digitaalisten sisämarkkinoiden strategian toteutuksesta. Viestintävirasto kiittää mahdollisuudesta lausua asiassa ja toteaa seuraavaa:

Sääntelykehys

Viestintävirasto yhtyy pitkälti valtioneuvoston jatkokirjeessä esittämiin näkemyksiin ja kannattaa keinoja, joiden tavoitteena on Euroopan talouskasvun edistäminen EU:n sisämarkkinoiden toimintaa tehostamalla. Tämä tapahtuu enenevässä määrin digitalisaation mahdollisuuksia hyödyntämällä. Viestintävirasto pitää hyvänä, että komission väliarvioinnissa ja valtioneuvoston jatkokirjeessä tarkastellaan digitaalisten sisämarkkinoiden toimivuutta laajasti myös perinteisten viestintämarkkinoiden ulkopuolelta.

Jatkokirjeessä esitetyn mukaisesti digitalisaation hyödyntäminen ei välttämättä toteudu sääntelyä lisäämällä. Komission digitaalisia sisämarkkinoita koskevan agendan ja mm. komission 14.9.2016 julkaiseman sähköisen viestinnän direktiivien sääntelykehyksen uudistamisehdotuksen perusteella komission pyrkimys on kuitenkin nykysääntelyn laajentaminen. Viestintäviraston näkemyksen mukaan sääntelyä ei tulisi automaattisesti ulottaa uusiin palveluihin kuten esim. OTT-palveluihin, vaan ensisijaisesti vanhaa sääntelyä tulisi purkaa. Toisaalta yksityisyyden suoja ja tietoturva tulisi jatkossakin taata kaikkien palveluiden osalta. Uuden sääntelyn tulisi valtioneuvoston kirjeessä esitetyn mukaisesti kohdistua vain tilanteisiin, joissa on olemassa selkeä sääntelytarve, joka on kartoitettu kattavalla vaikutusten arvioinnilla. Sääntelyn tulisi ensisijassa perustua yleiseen kilpailu- ja kuluttajaoikeuteen. Erityissääntelyyn tulisi turvautua ainoastaan poikkeustapauksissa.

Viestintävirasto
Kommunikationsverket
Finnish Communications
Regulatory Authority

Itämerenkatu 3 A
PL 313
00181 Helsinki
Puhelin 0295 390 100
www.viestintävirasto.fi

Östersjögatan 3A
PB 313, FI-00181
Helsingfors, Finland
Telefon +358 295 390 100
www.kommunikationsverket.fi

Itämerenkatu 3A
P.O. Box 313, FI-00181
Helsinki, Finland
Telephone +358 295 390 10
www.ficora.fi

Suotuisten olosuhteiden luominen digitaaliverkoille ja -palveluille

EU-komission digitaalisia sisämarkkinoita koskevan strategian (COM(2015)192 final) kolmen tavoitekokonaisuuden mukaisesti kuluttajien ja yritysten verkkotuotteiden ja -palvelujen saantia parannetaan koko Euroopassa (1. pilari). Lisäksi luodaan digitaaliverkoille ja -palveluille suotuista olosuhteet (2. pilari) ja maksimoidaan Euroopan digitalouden kasvupotentiaali (3. pilari).

Viestintäverkot muodostavat digitaalituotteiden ja -palveluiden tukirakenteen. Komission 14.9.2016 julkaisemilla säädösehdotuksella pyritäänkin erityisesti huippunopeiden laajakaistayhteyksien (verkkojen) investointien ja levinneisyyden varmistamiseen.

Komission väliraportissa ja valtioneuvoston kirjeessä korostetaan erityisesti taajuuksien merkitystä huippunopean laajakaistan saatavuudessa. Viestintävirasto kannattaa toimia, joilla EU-tasolla pyritään mm. taajuuksien käytön harmonisointiin. Viestintävirasto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että huippunopean laajakaistan saatavuuden varmistamiseksi vähintäänkin yhtä merkityksellistä on edistää kiinteiden verkkojen ja erityisesti valokuituverkkojen levinneisyyttä. Myös viidennen sukupolven matkapuhelinverkkojen eli 5G-verkot edellyttävät rinnalleen nopeita ja luotettavia valokuidulla toteutettuja kiinteitä yhteyksiä.

Viestintäviraston julkaiseman selvityksen mukaan teleyrityksille laajakaista-, puhelin-, tv- ja radiopalveluista Suomessa kertynyt liikevaihto kasvoi vuonna 2016 vajaat 2 prosenttia. Toisaalta televerkkoihin tehtyjen investointien osalta vuosi oli 13 prosenttia edeltävää heikompi. Kiinteän verkkoon tehdyt investoinnit laskivat peräti kolmanneksen vuoteen 2015 verrattuna.

Vuonna 2016 suomalaisiin televerkkoihin investoitiin noin 590 miljoonaa euroa. Matkaviestinverkkoon investoitiin 300 miljoonaa ja kiinteän verkkoon noin 240 miljoonaa euroa. Kiinteän verkon investoinnit laskivat edeltävään vuoteen verrattuna 33 prosenttia.

Kansainvälisesti tarkasteltuna Suomi on aineellisten investointien määrissä entistä kauempana muista Pohjoismaista. Suomessa tehtiin vuonna 2016 aineellisia investointeja kiinteään laajakaista- ja puhelinverkkoon sekä matkaviestinverkkoon noin 77 euroa asukasta kohden, kun Ruotsissa summa oli noin kaksinkertainen ja Norjassa peräti 213 euroa[1].

Selvityksen perusteella voidaan todeta, että televerkkoinvestoinnit eivät ole Suomessa erityisen korkealla tasolla.

[1] Tilastot perustuvat Viestintäviraston 165 teleyritykseltä ohjaus- ja valvontakäyttöön keräämiin vahvistettuihin tilinpäätöksiin perustuviin tietoihin sekä kansainvälisen vertailun osalta (Telecommunication Markets in the Nordic and Baltic Countries -julkaisun) tietoihin, joita on päivitetty julkaisun jälkeen Suomen ja Tanskan tietojen osalta.

Suomalaiset käyttävät digitaalisia palveluita ahkerasti, mutta huomiota tulisi kiinnittää erityisesti huippunopeiden kiinteiden viestintäverkkojen saatavuuden parantamiseen. Sähköistä viestintää koskevat säädösehdotukset tulisi laatia siten, että ne omalta osaltaan kannustavat yrityksiä investoimaan valokuituverkkoihin. Viraston arvion mukaan sääntelyn ohella hyödyllistä olisi kartoittaa kuitenkin myös muiden kuin sääntelyllisten keinojen käyttöä teleyritysten investointimahdollisuuksia ja -halukkuutta kasvatettaessa.

Viestintävirasto kiinnittää huomiota siihen, että komission väliraportissa ainoastaan viitataan vireillä olevaan säädösuudistukseen sen sijaan, että tarkemmin avattaisiin säädösehdotusten sisältöä ja valmistelun eri vaiheita EU:n toimielimissä. Raportissa annetaan myös virheellinen kuva valmisteluprosessista. Väliraportin mukaan toimielinten välinen yhteistyö olisi päättynyt Maltan puheenjohtajuuskaudella. Ehdotusten käsittely on kuitenkin edelleen kesken Euroopan parlamentissa ja neuvostossa. Ehdotukseen sisältyvän BEREC (The Body of European Regulators of Electronic Communications)-asetuksen käsittelyä ei ole edes aloitettu. Valmistelun etenemiseen ovat vaikuttaneet jäsenmaiden vastustus komission pyrkimyksiin siirtää toimivaltaa yhä enenevässä määrin itselleen mm. taajuuslupamenettelyihin ja huomattavan markkinavoiman prosesseihin liittyen.

Kyberturvallisuus

Viestintävirasto pitää tärkeänä, että EU:n kyberturvallisuusstrategiaa arvioidaan uudelleen ja yhtyy valtioneuvoston jatkokirjeessä esittämään näkemykseen siitä, että strategian päivityksen tavoitteena tulisi olla EU:n kyberresilienssin parantaminen ja kansainvälisen kyberturvallisuusyhteistyön kehittäminen. Kuten valtioneuvoston jatkokirjeessä todetaan, kyberturvalliset tuotteet ja palvelut tulee nähdä taloudellisena kasvualana ja on tärkeää edistää kansalaisten ja yritysten luottamusta internetiä ja digitaalisia toimintatapoja kohtaan.

Viestintävirasto yhtyy myös valtioneuvoston näkemykseen siitä, että ENISAn tulisi jatkossa tukea vahvemmin sisäänrakennetusti turvallisten IoT- ja ICT-tuotteiden saatavuutta sisämarkkinoilla ja edistää tiedon ja parhaiden käytänteiden jakamista tietoturvan alueella. Päällekkäisyyksiä kansallisten viranomaisten toiminnan kanssa tulee välttää.

Valtioneuvoston jatkokirjeessä todetun mukaisesti EU:n tulisi etsiä keinoja luotettavien digitaalisten laitteiden ja palvelujen saatavuuden parantamiseksi huomioon ottaen erityisesti IoT-laitteiden ja ohjelmistojen turvallisuus. Loppukäyttäjien luottamuksen lisäämisessä tärkeää on huolehtia myös laitteiden ja ohjelmistojen sisäänrakennetusta tietoturvallisuudesta, mikä tulee ottaa huomioon standardointi- ja sertifiointityössä.

Väliraportissa esitetyn mukaisesti EU-komissio hyväksyi 10.1.2017 yleisen tietosuoja-asetuksen (GDPR), joka on jäsenmaissa suoraan sovellettavaa lainsäädäntöä 25.5.2018 alkaen. Asetuksen tavoitteena on toteuttaa henkilötietosäädännön yh-

tenäinen soveltaminen EU:ssa. EU:ssa on niin ikään valmisteilla sähköisen viestinnän tietosuoja-asetus (ePrivacy), joka tulee korvaamaan nykyisen sähköisen viestinnän tietosuojadirektiivin (2002/58/EY). Viestintäviraston näkemyksen mukaan olisi tärkeää, että myös sähköisen viestinnän tietosuoja-asetus saataisiin hyväksyttyä siten, että se olisi sovellettavissa samasta hetkestä alkaen (25.5.2018) kuin yleinen tietosuoja-asetus. Tällöin olisi mahdollista varmistua siitä, että yleisestä lainsäädännöstä ja erityislainsäädännöstä tuleva sääntely olisi mahdollisimman yhdenmukaista ja yleisestä lainsäädäntö ja erityislainsäädäntö eivät olisi ristiriidassa keskenään.

Globaali ulottuvuus

Viestintävirasto jakaa valtioneuvoston jatkokirjeessä esitetyn näkemyksen ja pitää kannatettavana komission tavoitetta vahvistaa yhteistyötä kolmansien maiden kumppanien kanssa yhteisten ja avointen tieto- ja viestintätekniikan standardien kehittämiseksi EU:n ICT-standardisoinnin esineiden internetiä, 5G:tä ja massadataa varten, jotka ovat EU:n ICT-standardisoinnin prioriteettialueita. Erityisesti Viestintävirasto pitää tärkeänä, että maailmanlaajuisiin tietoturvaongelmiin etsittäisiin myös globaaleja ratkaisuja EU-tasoisten ratkaisujen lisäksi ja että tietoturva-asioita pidettäisiin esillä kauppapoliittisissa keskusteluissa niin kuin komissio on esittänyt.

Komission väliraportin mukaan komission tavoitteena on myös edistää maailmanlaajuista yhteistyötä sääntelyviranomaisten välillä. Viestintävirasto kiinnittää huomiota siihen, että maailmanlaajuista yhteistyötä tehdään YK:n alaisessa Kansainvälisessä Televiestintäliitossa (ITU), jossa komissiolla on ainoastaan tarkkailijan rooli. ITUssa puhe- ja päätäntävaltaa käyttävät EU:n jäsenvaltiot. Niin ikään ITUn puitteissa tehtävässä kansainvälisessä taajuustyössä ja erityisesti maailman radiotaajuuskonferenssissa (WRC), puhevaltaisia osanottajia ovat jäsenvaltiot, ei EU tai komissio. Viestintäviraston näkemyksen mukaan tämä käytäntö on toiminut hyvin, eikä virasto kannata ehdotuksia, jotka muuttaisivat taajuuspolitiikkaan liittyviä kansainvälisen edustautumisen käytäntöjä tai toimivaltasuhteita. Ylipäätään taajuuksien hallinnointiin liittyen virasto korostaa, että nykyinen lainsäädäntö ja nykyisen käytännöt taajuusasioita käsittelevine ryhmineen kuten RSC (radio spectrum committee) ja RSPG (radio spectrum policy group) ovat täysin riittäviä, eikä uusia valtuuksia taajuuksien hallinnointiin tarvita EU-komissiolle.

Kirsi Karlamaa
Pääjohtaja

Päivi-Maria Virta
Erityisasiantuntija